

TARTALOM:

Szabó István cséplőgépe1

LŐRINCZ Róbert
Fejezetek a dunakeszi és az alagi
tűzvédelem korai történetéből2HESP József
Az alagi angol kolónia III. rész ...4KÁDÁR Endre
Mama (részlet)6CSOMA Attila
Emléktáblák Dunakeszin II. rész ...8SZAKÁLL Lászlóné
Régi dunakeszi fényképek10

SZÁMUNK SZERZŐI:

CSOMA Attila - könyvtáros
HESP József - lóverseny szakíró
KÁDÁR Endre - író
LŐRINCZ Róbert - könyvtáros
SZAKÁLL Lászlóné - a Révész
István Helytörténeti Gyűjtemény
vezetője, Dunakeszi díszpolgáraDUNAKESZI HELYTÖRTÉNETI
SZEMLE

Dunakeszi-Alag Helyismereti Lapja

Megjelenik évente háromszor,
1000 példányban

Felelős szerkesztő:

Csoma Attila és Lőrincz Róbert
Kiadja: Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár
Dunakeszi, Kossuth Lajos u. 6.

Felelős kiadó: Csonka Mária

Nyomdai előkészítés:

Preysing Frigyes

Nyomda: Raszter Nyomda Kft.,
Budapest, Gyöngyösi u. 89.

ISSN 1789-9230

A lap megjelenését támogatja
Dunakeszi Város Önkormányzata

A címlapon, valamint a 3. és a 10-12. oldalon szereplő fotókat a Révész István Helytörténeti Gyűjtemény, a 6-7. oldalon található képeslap-fotókat Csoma Attila bocsátotta rendelkezésünkre. A 6-7. oldalon található két portréfotó a városi könyvtár Petanovics József-gyűjteményéből való. Az Alagon készült képeken Petanovics Mária szerepel. A 8-9. oldal fotóit Siklói Zsolt készítette.

LŐRINCZ RÓBERT

Fejezetek a dunakeszi és az alagi tűzvédelem korai történetéből

A hazai szervezett tűzvédelem felkarolója az önkéntes tűzoltó egyletek létrejöttét is szorgalmazó Széchenyi Ödön gróf volt. A kiegyezés után sorra alakuló vidéki tűzoltó testületek koordinálására 1870. december 5-én létrehozták a Magyar Országos Tűzoltó Szövetséget, melynek első elnöke maga Széchenyi Ödön lett. A nagyobb városokban szerveződő hivatásos tűzoltóságok mellett – hosszú időn keresztül – ezeknek az önkéntes alapon létrehozott tűzoltó egyesületeknek a feladata volt a tűz okozta károk megakadályozása, az élet- és vagyonvédelem biztosítása a kisebb településeken.



Schmidt János tűzoltó (1906)

Az országos példát követve Dunakeszin 1903-ban 27 taggal, Bohunka Alajos vezetésével alakult meg az Önkéntes Tűzoltó Testület. Az egyesület tagjai munkájukat ingyenesen végezték, szabadidejüket áldozták a közösség javára. A munka, mint szinte mindenhol az országban, itt is nehézkesen indult, hisz a testület nem rendelkezett elegendő és megfelelő tűzoltó felszereléssel. Az állami szervek részéről anyagi segítség nemigen érkezett, pedig az eszközök beszerzése hatalmas összegeket emésztett fel. Pénzre pedig csak a tagok befizetéseiből, adományokból és az egyesület által rendezett táncmulatságok bevételeiből számíthattak. Így fordulhatott elő, hogy a testület kezdetben nem rendelkezett még tűzoltó fecskendővel sem, csupán kéziszerszámokkal volt ellátva. A pénzügyi arányokat jól szemlélteti, hogy az 1927-ben rendezett nagysikerű, közel 500 fős táncmulatság tiszta bevétele 116 pengő volt, ugyanakkor egy mozdonyfecskendő több mint 3000 pengőbe került. A befolyó adományoknak és tagdíjaknak köszönhetően a dunakeszi tűzoltók az 1920-as években egy, az 1930-as évek végén már két mozdonyfecskendővel látták el feladatukat. A felszereléseket a község-házának a mai Dózsa György tér felé eső részén kialakított szertárban tárolták. A testület a szűkös anyagi lehetőségek ellenére nagy hangsúlyt fektetett a külsőségekre, egységes, reprezentatív egyenruhával rendelkezett.



A Dunakeszi Önkéntes Tűzoltó Testület 30 éves fennállása emlékére készült kép (1933)

A tűzoltók aktív szerepet vállaltak a település különböző társadalmi eseményeiben: felvonultak, és díszőrséget álltak fogadásokon, egyházi és egyesületi ünnepélyeken, sőt még színészként is megállták a helyüket. A testület megalakulásának 10. évfordulója alkalmából a tagok a dunakeszi műkedvelőkkel színjátszó csoportot alakítottak, és a község háza tanácstermében előadták Csepreghy Ferenc *Piros bugyelláris* című népszínművét. Az előadást három alkalommal ismételték meg nagy sikerrel, mely a testületnek több mint kétezer korona tiszta jövedelmet hozott. Az esemény fontosságát jelzi, hogy az Ország-Világ képes újság egyoldalas tudósításban számolt be a történetéről.



A *Piros bugyelláris* szereplőgárdája 1913-ban

Alag 1910-es különválása után rövidesen megalakult az ottani tűzoltó testület, az Alagi Önkéntes Tűzoltó Egyesület is, mely a vasúttól keletre átvette a dunakesziek munkáját. A 28 tagot számláló egylet első parancsnoka Farkas József segédjegyző lett. Az alakuláskor a lovaregylet 500 koronát adományozott, de az eszközök beszerzéséhez szükséges pénz előteremtése érdekében az egyesület szinte azonnal jótékonyági bált rendezett. Az 1912. február 3-án és 4-én megrendezett műkedvelői előadással egybekötött táncmulatság hatalmas sikert aratott. A Vígsházban is sikerrel játszott *A képviselő úr* került színre. A férfi szereplők kivétel nélkül a tűzoltó legénységéből kerültek ki. A darabot a testület agilis parancsnoka, Farkas József tanította be. A nagy érdeklődés miatt a Magyar Lovaregylet szállodájának, a Pavilonnak (melyben ezután szinte minden évben megrendezték a tűzoltóbált) nagy termei mindkét estén szűknek bizonyultak. A tiszta jövedelem 300 korona volt. Ennek ellenére ez a testület is állandó anyagi problémákkal küszködött. Rendszeresen gyakorlatoztak, de a szerkocsihoz szükséges lovakat a lovaregylet gazdaságától kellett kölcsönkérni. Jellemző példa a pénztelenségre, hogy az



Az Alagi Önkéntes Tűzoltó Egyesület, középen a település vezetői



A dunakeszi tűzoltók megyei verseny győztes csapata a község házi szertár előtt 1911-ben

1927-es péceli versenyen csak úgy tudtak részt venni, hogy az öt pengő nevezési díjat Oláh Andor segédtsízt saját pénzből fizette be, a legénység pedig vállalta az utazási és ellátási költségeket.

A pécelihez hasonló tűzoltóversenyeket viszonylag gyakran rendeztek, s ezeken a testületek igyekeztek ott lenni, hisz a találkozók a szakmai ismeretek elsajátítását is elősegítették. A dunakeszi tűzoltók országosan is kiemelkedő eredményekre voltak képesek, amelyre jó példa az 1911. évi országos versenyen elért hatodik, a megyei versenyen elért első, valamint az 1915-ös megyei és az 1933-as járási versenyen megszerzett első helyezésük.



A dunakeszi tűzoltótestület tagjai segédkeznek a Fő út kövezésénél

A tűz elleni harcot vállaló önkéntes tűzoltók gyakran a férfias helytállás kimagasló példáit szolgáltatták. A kezdetleges tűzoltási viszonyok következtében számos tűzoltó kockáztatta, illetve vesztette életét. Az állami megbecsülés, ha anyagilag nem is, de erkölcsileg jelen volt. 1930 januárjában nagy elismerés érte a dunakeszi testületet. A belügyminiszter a tűzoltás és mentés terén negyed századon át kifejtett érdemes tevékenység jutalmául díszérmet adományozott az egyesület elnökének, Bohunka Alajosnak és alparancsnokának, Berkó Istvánnak. S bár 1948 után a társadalmi szervezetekkel szembeni általános politikai bizalmatlanság a tűzoltó egyesületi mozgalmat háttérbe szorította, kijelenthetjük, a dunakeszi és alagi önkéntes tűzoltók a jelmondatukhoz hűen teljesítették választott kötelességüket:

„Ha dúl a bős elem,

E hármat ne feledd:

Erős kar, bártor szív, testvéri szeretet!

Jutalmad ez legyen: betöltéd tisztedet.”